

दरमखोला लघुजलविद्युत आयोजनाले स्थानीय जनताको आर्थिक तथा
शैक्षिक क्षेत्रमा पारेको प्रभाव: एक अध्ययन बाग्लुङ्ग, गुल्मीजिल्ला

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग अर्थशास्त्र शिक्षा
स्नातकोत्तर तह दोस्रो बर्षको आंशिक आवश्यकता
परिपूर्तिका लागि तयार पारिएको

शोधपत्र

प्रस्तोता:

कालिदास खरेल

एम. एड. दोस्रो बर्ष

क्याम्पस क्रमाङ्क : ८१६

परीक्षाक्रमाङ्क : २८००२७

त्रि. वि. दर्ता नं. ३७४८१-९४

अर्थशास्त्र शिक्षा विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपुर, २०७६

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
शिक्षा शास्त्र शंकाय
शिक्षा शास्त्र केन्द्रीय विभाग
TRIBHUWAN UNIVERSITY
FACULTY OF EDUCATION
CENTRAL DEPARTMENT OF EDUCATION

विश्वविद्यालय क्याम्पस
कीर्तिपुर, काठमाडौं, नेपाल
टेलिफोन नं. ४३३१०३२
UNIVERSITY CAMPUS
Kritipur, Kathmandu,
Nepal
Phone No. 4331032

पत्र संख्या :-
Ref:

मिति :.....
Date:

सिफारिस पत्र (RECOMMENDATION LETTER)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग, अर्थशास्त्र शिक्षा विषय अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह एम. एड. दोस्रो वर्षको आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिको लागि “दरमखोला लघु जलविद्युत आयोजनाले स्थानीय जनताको आर्थिक तथा शैक्षिक क्षेत्रमा पारेको प्रभावएक अध्ययन बाग्लुङ्ग, गुल्मी जिल्ला” शीर्षकको शोधपत्र मेरो निर्देशन, सुझाव एवं सल्लाहमा कालिदास खरेलले तयार पार्नुभएको हो । उक्त शोधपत्र स्वीकृतिको लागि सिफारिस गर्दछु ।

.....
प्रा.डा.सूर्यबहादुर थापा
(शोध निर्देशक)
शिक्षा शास्त्र केन्द्रीय विभाग
विश्व विद्यालय क्याम्पस
त्रि. वि. कीर्तिपुर

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
शिक्षा शास्त्र शंकाय
शिक्षा शास्त्र केन्द्रीय विभाग
TRIBHUWAN UNIVERSITY
FACULTY OF EDUCATION
CENTRAL DEPARTMENT OF EDUCATION

विश्वविद्यालय क्याम्पस
कीर्तिपुर, काठमाडौं, नेपाल
टेलिफोन नं. ४३३१०३२
UNIVERSITY CAMPUS
Kritipur, Kathmandu,
Nepal
Phone No. 4331032

पत्र संख्या :-
Ref:

मिति :.....
Date:

स्वीकृति पत्र (APPROVAL SHEET)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग, अर्थशास्त्र शिक्षा विषय अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह एम. एड. दोस्रो बर्षको आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिको लागि कालिदास खरेलद्वारा “दरमखोला लघु जलविद्युत आयोजनाले स्थानीय जनताको आर्थिक तथा शैक्षिक क्षेत्रमा पारेको प्रभाव एक अध्ययन बाग्लुङ्ग, गुल्मी जिल्ला” शीर्षकको शोधपत्र अर्थशास्त्र शिक्षा स्नातकोत्तर उपाधिको लागि स्वीकृत गरिएको छ ।

शोधपत्र मुल्याङ्कन समिति

१. विभागीय प्रमुख

.....
प्रा.डा.सूर्य बहादुर थापा

२. बाह्य सुपरिवेक्षक

.....
विष्णु बहादुर लुइटेल्

३. शोध निर्देशक

.....
प्रा.डा.सूर्य बहादुर थापा

कृतज्ञता ज्ञापन (ACKNOWLEDGEMENTS)

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षा शास्त्र केन्द्रीय विभाग, अर्थशास्त्र शिक्षा विभाग स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको आंशिक आवश्यकता परिपूर्तिको लागि “दरमखोला लघु जलविद्युत आयोजनाले स्थानीय जनताको आर्थिक तथा शैक्षिक क्षेत्रमा पारेको प्रभाव एक अध्ययन बाग्लुङ्ग, गुल्मी जिल्ला” शीर्षकको शोधपत्र तयार पारेको छु । सर्वप्रथम मेरो शोधपत्र प्रस्तावना स्वीकृत गरी शोधपत्र लेख्ने अवसर प्रदान गरिदिनुहुने अर्थशास्त्र शिक्षा विभागका विभागीय प्रमुख प्रा.डा.सूर्य बहादुर थापाप्रति सदा आभारी छु । यस शोधपत्रले यस क्षेत्रसँग सम्बन्धित विषयमा जानकारी लिन इच्छुक व्यक्ति, अनुसन्धानकर्ता, नीति निर्माताहरुलाई सहयोग पुग्नेछ भन्ने मैले आशा लिएको छु ।

प्रस्तुत शोधपत्र लेखन कार्यकोलागि आफ्नो व्यस्त समयको बावजुद पनि सरल र सहज ढंगले अमूल्य सुझाव, सल्लाह, प्रेरणा र कुशल निर्देशन दिई सद्भावपूर्ण सहयोग गर्नुहुने आदरणीय गुरु तथा शोध निर्देशक तथा विभागीय प्रमुख प्रा.डा.सूर्य बहादुर थापाज्यू प्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

मलाई मेरो जीवनको हरेक क्षणमा प्रेरणा, प्रोत्साहन र सुझाव सल्लाह दिई विश्वविद्यालय सम्मको अध्ययन पुरा गर्न आर्शिवाद प्रदान गर्नुहुने पुजनीय आमा मनरुपा खरेलप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्न चाहान्छु । स्थलगत अध्ययनको क्रममा आवश्यक सुचना तथा उपलब्ध गराई सहयोग गर्नुहुने दरम खोला लघु जलविद्युत आयोजनाका सचिव श्री देवराज खरेल लगायतको कार्यसमितिलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहान्छु । यस शोधपत्रमा आवश्यक सहयोग गर्नुहुने लोकनाथ भुसालर कम्प्युटर टाईपिङ गरी सहयोग गर्नुहुने अमृत सुबेदी लगायत सम्पूर्ण मेरा साथीहरुलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

मिति २०७६ माघ

.....
कालिदास खरेल
शोधकर्ता

सारसंक्षेप(ABSTRACT)

“दरमखोला लघु जलविद्युत आयोजनाले स्थानीय जनताको आर्थिक तथा शैक्षिक क्षेत्रमा पारेको प्रभावएक अध्ययन बाग्लुङ्ग, गुल्मी जिल्ला” साविकको बाग्लुङ्ग जिल्लाकोकाँडेबास गा. वि. स. र साविकको गुल्मी जिल्लाकोअर्लाङ्कोट गा. वि. स.मा केन्द्रित रहि गरेकोयस अध्ययनको साधारण उद्देश्य दरमखोला लघु जलविद्युत आयोजनाले त्यहाँका स्थानीय जनताको आर्थिक तथा शैक्षिक क्षेत्रमा पारेको प्रभावको अध्ययन गर्नु हो भने विशिष्ट उद्देश्यहरु दरमखोला लघु जलविद्युत आयोजनाको वर्तमान अवस्था पहिचान गर्नु,दरमखोला लघु जलविद्युत आयोजनाले स्थानीय जनताको आर्थिक तथा शैक्षिक क्षेत्रमा पारेको प्रभाव अध्ययन गर्नु र दरमखोला लघु जलविद्युत आयोजनाका समस्याहरु पत्ता लगाई सुझाव पेश गर्नु हो ।

यस अध्ययनका उद्देश्य पुरा गर्न गुणात्मक, सङ्ख्यात्मक तथा साधनहरुको माध्यमबाट बर्णनात्मक तथा विश्लेषणात्मक तरिकाले तथ्याङ्कहरुको विश्लेषण गरिएको छ । यसकालागि पहिलो खण्डको “दरमखोला लघु जलविद्युत आयोजनाबाट प्रभावित साविकको बाग्लुङ्ग जिल्लाको काँडेबास गा. वि. स.का वडा नं ८ र ९ तथा साविकको गुल्मी जिल्लाकोअर्लाङ्कोट गा. वि. स.का वडाहरु १,३ र ६ का ४२७ घरधुरी मध्ये ८५ घरधुरी, २६ बटा उद्योग व्यवसाय मध्येबाट १३, कार्यरत कर्मचारीबाट ८ , संस्थापक सदस्य २० मध्येबाट १० जना र आयोजना प्रमुख १ जनालाई समावेश गरि ११७ नमुना छनोट गरिएको छ । वर्तमान कार्यसमितिका पदाधिकारीहरु पनि प्राथमिक स्रोतका रुपमा अध्ययनमा समावेश छन् भने सहायक तथ्यांकहरु विभिन्न स्रोतबाट लिइएको छ । प्राथमिक तथ्यांक संकलनका लागि प्रश्नावली, अर्न्तवार्ता, निश्चित समुह छलफल आदिको प्रयोग गरिएको छ ।

यस अनुसन्धानमा सङ्कलित तथ्याङ्कहरुको विश्लेषणमा दरमखोला लघु जलविद्युत आयोजना निर्माण गर्दा बैकल्पिक उर्जा केन्द्र, उर्जा क्षेत्र सहयोग कार्यक्रमबाट २९ लाख ७५ हजार, स्थानीय उपभोक्ताको शेयर लगानी र जनश्रमदानबाट ७४ लाख २५ हजार गरि कुल १ करोड ४ लाखको लगानीमा वि.सं. २०६४ सालमा आयोजनाको काम सुरुवात भई वि.सं. २०६६ सालबाट विद्युत वितरण गरिएको थियो । २०७१ सालदेखि २०७५ साल सम्मको कुल आम्दानी रु ४२ लाख ६१ हजार ४ सय १२, सो समयमा रु १९ लाख २८ हजार ४ सय ३४ खर्च भई नाफा रु २३ लाख ३२ हजार ९ सय ७८ रहेको छ । आयोजना निर्माण हुनु भन्दा पहिला चार

बटा उद्योग व्यवसाय रहेकोमा आयोजना सञ्चालन पछि २०७५ सम्म २६ बटा उद्योग व्यवसाय रहेका छन् । नमुना छनोटमा परेका उद्योग व्यवसायहरु मध्ये धेरैजसो उद्योग व्यवसायहरुको वार्षिक आमदानी एक देखि तीन लाख सम्म रहेको छ ।

दरमखोला लघु जलविद्युत आयोजना हुनुभन्दा पहिलेको यस काँडेबास गा.वि.स. वडा नं. ८ र ९ तथा अर्लाङ्कोट गा.वि.स.का वडा नं. १, ३ र ६ का स्थानीय बासिन्दाहरुको वार्षिक औषत आमदानी रु १६३८५८.३६ रहेको छ भने आयोजना सञ्चालन पछि वार्षिक औषत आमदानी रु १८९०५९.६१ रहेको छ । आयोजना सुरु हुनुभन्दा अघिको आमदानी र आयोजना सञ्चालन भएपछिको आमदानीलाई हेर्दा औषत प्रतिघरधुरी आमदानी रु १६३८५८.३६ वाट वृद्धि भएर रु १८९०५९.६१ पुगी औषत घरधुरी आमदानी १५.३८ प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिन्छ । यसरी हेर्दा काँडेबास गा.वि.स. वडा नं. ८, ९ र अर्लाङ्कोट गा.वि.स. वडा नं. १, ३, ६ का कुल घरधुरी ४२७ र कुल जनसङ्ख्या २२५३ रहेको हुँदा यस गा.वि.स.मा बसोबास गर्ने मानिसहरुको आयोजना अघि वार्षिक रु ७२७२.९० प्रति व्यक्ति आय रहेको पाइन्छ भने आयोजना सञ्चालन भएपछि वार्षिक प्रतिव्यक्ति आय रु ८३९१.४६ रहेको देखिन्छ । जुन १५.३८ प्रतिशत प्रतिव्यक्ति आयमा भएको वृद्धिले यस क्षेत्रको आर्थिक स्थितिमा प्रभाव परेको छ । दरमखोला लघु जलविद्युत आयोजनाले स्थानीय जनताको आर्थिक क्षेत्रमा पारेको प्रभावका सम्बन्धमा विभिन्न आर्थिक सुचाङ्कहरुको छुट्टा छुट्टै विश्लेषणबाट प्राप्त भएको निष्कर्ष र आयोजनाले स्थानीय बासिन्दाहरुको आर्थिक क्षेत्रमा पारेको प्रभाव सम्बन्धी जनधारणाबाट प्राप्त निष्कर्षलाई हेर्दा यस आयोजनाले स्थानीय जनताहरुको आर्थिक क्षेत्रमा सकारात्मक तथा निकै राम्रो प्रभाव पारेको छ ।

नमुना छनोटमा परेका उपभोक्ता, उद्यमी र कर्मचारी गरी कुल ११७ जना उत्तरदातामध्ये १० जना उत्तरदाता बालबालिकाहरु विद्यालय नजाने गरेका छन् । विद्यालय नजाने समूह अर्न्तगत ७ जना उत्तरदाताका छोराछोरी विद्यालय जाने उमेर नपुगेको तथा बालबालिकाहरु नै नभएको र तीन वटा घरधुरीका तीन जना बालबालिकाहरु विद्यालय नजाने गरेका छन् । त्यसैगरी ३६ उत्तरदाताका बालबालिकाहरु सरकारी विद्यालय जाने, ३९ घरधुरीका बालबालिकाहरु निजी विद्यालय जाने र ३२ घरधुरीका बालबालिकाहरु दुवै विद्यालय जाने अर्थात् एउटै घरका बालबालिकाहरु मध्ये पनि केही सरकारी विद्यालय र केही निजी विद्यालय जाने गरेका छन् ।

।जसको कारण घरको आर्थिक अवस्था कमजोर भई केही उपभोक्ताले सरकारी र निजि विद्यालयमा पठाउने गरेको पाइयो ।

यस अध्ययनले दरम खोला लघु जलविद्युतले आर्थिक तथा शैक्षिक विकासका पुर्वाधार निर्माणमा पुल निर्माण, बाँध तथा तार जाली निर्माण, मठ मन्दिरलाई सहयोग, स्वास्थ्य क्षेत्रमा आर्थिक सहयोग, विद्यालयमा आर्थिक सहयोग, गरिबी निवारणका कार्यक्रम सञ्चालन तथा विद्यालयमा भौतिक सहयोग पनि गर्दै आएको छ । यी विभिन्न कार्यक्रमहरुबाट उपभोक्ताहरु प्रत्यक्ष रुपमा लाभान्वित भएका छन् जसले उपभोक्ताको जीवनशैलीमा सकारात्मक प्रभाव पारेको छ । बढ्दो जनसंख्या र उपभोक्ताको मागलाई मध्यनजर गर्दै आर्थिक तथा शैक्षिक विकासमा लगानी बढाउँदै जानुपर्ने आवश्यकता टड्कारो रुपमा देखिन्छ ।

विषय सूची (TABLE OF CONTENTS)

सिफारिस पत्र(RECOMMENDATION LETTER)	i
स्वीकृति पत्र(APPROVAL SHEET)	ii
कृतज्ञता ज्ञापन(ACKNOWLEDGEMENTS)	iii
शोधसार(ABSTRACT)	iv
तालिका सूची(LIST OF TABLES)	xii
संक्षिप्त शब्दावलीको विस्तारित रूप(ABBREVIATIONS)	xiv

अध्याय:एक(CHAPTER: ONE)

परिचय(INTRODUCTION)

१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमी (Background of the Study)	१
१.२ समस्याको कथन (Statement of the Problem)	४
१.३ अध्ययनको उद्देश्य(Objectives of the Study)	६
१.४ अनुसन्धानका प्रश्न (Research Questions)	६
१.५ अध्ययनको महत्व (Significance of the Study)	६
१.६ अध्ययनको परिसीमा(Delimitations of the Study)	८
१.७ अध्ययनको संगठन (Organization of the Study)	९
१.८ मुख्य शब्दावलीको अर्थ(Operational Definition of the Key Words)	९

अध्याय : दुई(CHAPTER: TWO)

सम्बन्धित साहित्यको पुनरावलोकन र अवधारणात्मक ढाँचा(Review of Related Literature and Conceptual Framework)

२.१ पूर्व साहित्यको अध्ययन (Review of Empirical Literature/Previous Study)	११
२.२ साहित्यको पुनरावलोकनको अध्ययनको प्रयोग	१७
२.३ कार्यात्मक ढाँचा (Functional Framework)	१७

अध्याय: तीन (CHAPTER: THREE)

अनुसन्धान पद्धति (RESEARCH METHODOLOGY)

३.१ अनुसन्धान ढाँचा (Research Design)	१९
३.२ तथ्याङ्कका स्रोतहरू (Sources of Data)	१९
३.२.१ प्राथमिक स्रोतहरू (Primary Sources)	१९
३.२.२ सहायक/द्वितीय स्रोतहरू (Secondary Sources)	१९
३.३ जनसंख्या, नमूना आकार र नमूना छनोट रणनीति (Population, Sample Size and Sampling Strategy)	२०
३.३.१ जनसंख्या (Population)	२१
३.३.२ नमूना आकार (Sample Size)	२१
३.३.३ नमूना छनोट रणनीति (Sampling Strategy)	२१
३.४ अध्ययन क्षेत्रको परिचय (Introduction to the Study Area)	२२
३.५ तथ्याङ्क संकलनका साधनहरू (Instruments of Data Collection)	२२
३.५.१ प्रश्नावली/अर्न्तवार्ता सूची (Questionnaire/Interview Schedule)	२२
३.५.२ अवलोकन फारम (Observation Form)	२३
३.६ तथ्याङ्क संकलनका तरिकाहरू (Techniques of Data Collection)	२३
३.६.१ अन्तरवार्ता(Interview)	२३
३.६.२ प्रत्यक्ष अवलोकन(Direct Observation)	२४
३.७ तथ्याङ्क विश्लेषण प्रक्रिया (Data Analysis Process)	२४

अध्याय: चार (CHAPTER : FOUR)

नतिजाको विश्लेषण र व्याख्या (ANALYSIS AND PRESENTATION OF DATA)

४.१ काँडेबास गा.वि.स. को परिचय (Introduction to Kandebas VDC)	२५
४.२ अर्लाङ्कोट गा.वि.स. को परिचय (Introduction to Arlangkot VDC)	२६
४.२.१ काँडेबासगा.वि.स.र अर्लाङ्कोटगा.वि.स.को जनसंख्या तथा घरधुरी सम्बन्धी विवरण (Description of Popultion and Household of Kandebas and Arlangkot VDC)	२६
४.२.२ काँडेबास र अर्लाङ्कोट गा.वि.स.मा विद्युतीय अवस्था (Electrical Condition of Kandebasand Arlangkot VDC)	२८

४.३ दरमखोला लघु जलविद्युत आयोजनाको परिचय (Introduction to Daramkhola MicroHydropower Project)	३०
४.४ दरमखोला लघु जलविद्युत आयोजनाको अवस्था पहिचान (Introduction to the Condition of Daramkhola Micro Hydropower Project)	३२
४.४.१ आयोजनामा लगानी (Investment in the Project)	३२
४.४.२ विद्युत उत्पादन, विद्युत महशुल तथा वार्षिक आम्दानी खर्च तथा नाफा (Electricity Generation Electricity Tariff, Yearly Income, Expenditure & Profit)	३२
४.४.३ आयोजनाबाट उत्पादित विद्युत तथा विद्युत महशुल दर (Available Electricity and Electricity Charge of the Project)	३२
४.४.४ आयोजनाको वार्षिक आम्दानी, खर्च र नाफा (Yearly Income, Expenditure and Profit of the Project)	३३
४.५ नमुना छनोटमा परेका वडाको कुल घरधुरी, आयोजनाको उपभोक्ता घरधुरी, नमुना छनोटमा परेका घरधुरी तथा उच्चमीको विवरण (Total Household, Consumer Household, Sampled Household in Sample)	३४
४.६ आयोजनाले स्थानीय जनताको आर्थिक क्षेत्रमा पारेको प्रभाव (Impact of the Project on Economic Sector of Local People)	३६
४.६.१ व्यापार व्यवसाय(Commercial/Business)	३६
४.६.२ औद्योगिक विकास (Industrial Development)	३९
४.६.३ नमुना छनोटमा परेका उद्योग व्यवसायहरूको विवरण (Description of Industries which are included in Sample)	४१
४.६.४ नमुना उद्योगको वार्षिक आय विवरण (Yearly Income of Sampled Industry)	४२
४.६.५ आयोजना सञ्चालन भइसकेपछि घरधुरीहरूको आम्दानीमा भएको वृद्धिको विवरण (Increment of Income After Establishment of Project)	४३
४.६.६ नमुना उद्योगको वार्षिक खर्च विवरण (Yearly Expenditure of Sampled industry)	४४
४.६.७ नमुना उद्योगको वार्षिक नाफा विवरण (Yearly Profit of Sampled Industry)	४५
४.६.८ रोजगार (Employment)	४७
४.६.९ नमुना छनोटमा परेका उद्योग व्यवसायहरू तथा रोजगारीको विवरण (Description of Sample Industry and Employment Status)	४८

४.६.१० आयोजनाले स्थानीय बासिन्दाहरूको आर्थिक क्षेत्रमा पारेको प्रभाव सम्बन्धी जनधारणा (Mass Attitude of Local People towards Economic Impact of the Project)	५०
४.७ आयोजनाले स्थानीय बासिन्दाहरूको शैक्षिक क्षेत्रमा पारेको प्रभाव (Impact of Project on Educational Sector of Local People)	५१
४.७.१ नमुना छनोटमा परेका उच्चमी र कर्मचारीका बालबालिकाहरूले पढ्ने विद्यालयहरूको विवरण (Description of the Sample People's child Studying Schools)	५२
४.७.२ नमुना छनोटमा परेका घरधुरी, उच्चमी र कर्मचारीका बालबालिकाहरूको विद्यालय जाने उमेर विवरण (Description of School Starting Age of the Sample People's Child)	५४
४.७.३ नमुना छनोटमा परेका घरधुरीका घरमुली, उच्चमी तथा आयोजनाका कामदारहरूले आफ्ना बालबालिकाहरूको शैक्षिक क्षेत्रमा गर्ने खर्च विवरण (Description of Expenditure of Sample People on Educational Sector of their Child)	५५
४.७.४ स्थानीय बासिन्दाहरूको शैक्षिक क्षेत्रमा विद्युतको उपयोग सम्बन्धी विवरण (Utilization of Electricity of Educational Sector of Local People)	५६
४.७.५ आयोजनाले स्थानीय बासिन्दाहरूको शैक्षिक क्षेत्रमा पारेको प्रभाव सम्बन्धी प्रभाव सम्बन्धी जनधारण(Mass Attitudes of Local People Towards Educational Impact of the Project)	५६
४.८ आयोजनाको आगमन बाट सन्तुष्ट र असन्तुष्ट घरधुरी विवरण(Satisfied and Dissatisfied Household to Establishment of the Project)	५७
४.९ आयोजनामा देखापरेका समस्याहरू (Problems of the Project)	५८
४.१० सारांश (Summary)	५९

अध्याय: पाँच (CHAPTER : FIVE)

निष्कर्ष र सुझावहरू (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

५.१ निष्कर्ष(Conclusion)	६८
५.२ सुझावहरू (Recommendations)	७१
५.२.१ नीतिसम्बन्धी सुझावहरू (Policy Related Recommendations)	७२
५.२.२ प्रयोगात्मक क्षेत्रसँग सम्बन्धित सुझावहरू (Practice Related Recommendations)	७३

५.२.३ आगामी अनुसन्धानसँग सम्बन्धित सुझावहरू(Further Research Related Recommendations)	७३
अनुसूचीहरू(APPENDICES)	
अनुसूची १ : नमुना छनोटमा परेका घरपरिवारको लागि तयार पारिएको प्रश्नावली	७४
अनुसूची २ : दरमखोला लघु जलविद्युत आयोजनाका कामदारहरूको लागि तयार पारिएको प्रश्नावली	७९
अनुसूची ३ : आयोजना प्रमुखको लागि तयार पारिएको प्रश्नावली	८३
अनुसूची ४: दरमखोला लघु जलविद्युत आयोजनाका संस्थापक सदस्यहरूको लागि तयार पारिएको प्रश्नावली	८८
अनुसूची ५: शैक्षिक विवरणात्मक प्रश्नहरू	९२
अनुसूची ६ :आयोजना स्थलका तस्वीरहरू	९५
सन्दर्भ सामाग्रीहरू (References)	९७

तालिका सूची

तालिका नं.	शिर्षक	पृष्ठ
तालिका ४.१	काँडेबास र अर्लाङ्कोटको घरधुरी र लिङ्गको आधारमा जनसङ्ख्या विवरण	२७
तालिका ४.२	काँडेबास र अर्लाङ्कोटको विद्युतीय विकासको अवस्था	२८
तालिका ४.३	काँडेबास र अर्लाङ्कोटका कुल घरधुरी र विद्युत उपभोक्ताहरूको विवरण	२९
तालिका ४.४	दरमखोला लघु जलविद्युत आयोजनाको विद्युतमा आधारित उद्योग व्यवसायहरू	३१
तालिका ४.५	आयोजनाको विद्युत महशुलदर विवरण	३२
तालिका ४.६	आयोजनाको वार्षिक आम्दानी, खर्च तथा नाफा विवरण	३३
तालिका ४.७	नमुना छनोटमा परेका कुल घरधुरी, आयोजनाका उपभोक्ता घरधुरी, नमुना छनोटमा परेका घरधुरी र विवरण	३५
तालिका ४.८	दरमखोला लघु जलविद्युत आयोजनाको विद्युतमा आधारित व्यापार व्यवसाय	३७
तालिका ४.९	आयोजनाले अध्ययन क्षेत्रको व्यापार व्यवसायमा पारेको प्रभाव	३८
तालिका ४.१०	आयोजनाले अध्ययन क्षेत्रको घरजग्गाको मुल्यमा पारेको प्रभाव	३९
तालिका ४.११	आयोजनाको आगमन/निर्माण हुनुभन्दा अघि र पछिका उद्योग व्यवसायहरूको विवरण	४०
तालिका ४.१२	नमुना छनोटमा परेका उद्योग व्यवसायहरूको विवरण	४१
तालिका ४.१३	नमुना उद्योगको वार्षिक आय विवरण	४२
तालिका ४.१४	आयोजना सञ्चालन भैसकेपछि घरधुरीहरूको आम्दानीमा भएको वृद्धि विवरण	४३
तालिका ४.१५	नमुना उद्योगको वार्षिक खर्च विवरण	४४
तालिका ४.१६	नमुना उद्योगको वार्षिक नाफा विवरण	४५
तालिका ४.१७	उद्योग सञ्चालनले उद्यमीहरूको आर्थिक क्षेत्रमा पारेको प्रभाव	४६
तालिका ४.१८	आयोजनाको विद्युतमा आधारित उद्योग व्यवसायहरू तथा रोजगार व्यक्तिको विवरण	४८

तालिका ४.१९	नमुना छनोटमा परेका उद्योग व्यवसायहरूको रोजगार सङ्ख्याको विवरण	४९
तालिका ४.२०	आयोजनाले स्थानीय बासिन्दाको आर्थिक क्षेत्रमा पारेको प्रभाव सम्बन्धी जनधारणा	५१
तालिका ४.२१	उत्तरदाताका बालबालिकाहरूले पढ्ने विद्यालय विवरण	५३
तालिका ४.२२	बालबालिकाको विद्यालय जाने उमेर विवरण	५४
तालिका ४.२३	नमुना छनोटमा परेका उत्तरदाताले वार्षिक रूपमा शैक्षिक क्षेत्रमा गरेको खर्च विवरण	५५
तालिका ४.२४	आयोजनाले स्थानीय बासिन्दाहरूको शैक्षिक क्षेत्रमा पारेको प्रभाव सम्बन्धी जनधारणा	५७
तालिका ४.२५	आयोजनाको आगमनबाट सन्तुष्ट र असन्तुष्ट घरधुरी विवरण	५८

संक्षिप्त शब्दावलीको विस्तारित रूप (ABBREVIATIONS)

गा.वि.स.	: गाउँ विकास समिति
जि.वि.स.	: जिल्ला विकास समिति
वि.सं	: विक्रम सम्वत्
आ.व.	: आर्थिक वर्ष
नं.	: नम्बर
क्र.सं.	: क्रम सङ्ख्या
मि	: मिटर
कि.मि	: किलोमिटर
कि.वा.	: किलोवाट
मे.वा.	: मेगावाट
ने.वि.प्रा.	: नेपाल विद्युत प्राधिकरण
प्रा.वि.	: प्राथमिक विद्यालय
नि.मा.वि.	: निम्न माध्यमिक विद्यालय
मा.वि.	: माध्यमिक विद्यालय
IME	: International Money Express
NGO	: Non-Governmental Organization
VDC	: Village Development Committee